

Sygn. akt III AUa 75/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 czerwca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Białecka
Sędziowie:	SSA Jolanta Hawryszko (spr.) SSO del. Beata Górską
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 13 czerwca 2013 r. w Szczecinie

sprawy (...) Stowarzyszenia na Rzecz Osób z (...) w S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

przy udziale zainteresowanych E. L., M. Ż., D. K., O. Ż.

o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 8 października 2012 r. sygn. akt VII U 1878/11

1. oddała apelację,

2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. na rzecz (...) Stowarzyszenia na Rzecz Osób z (...) w S. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

SSO del. Beata Górską SSA Barbara Białecka SSA Jolanta Hawryszko

Sygn. akt III AUa 75/13

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe oraz wypadkowe pracowników płatnika składek (...) Stowarzyszenia na Rzecz Osób z (...) w S. wyniosła w przypadku:

- **E. L.** - w grudniu 2005 r. 3248,00zł, w kwietniu 2006 r. – 2533,00 zł, w grudniu 2006 r. 3178,00 zł, w grudniu 2007 r. 2644,00 zł, w grudniu 2008 r. 14187,00 zł oraz w grudniu 2009 r. 3036,00 zł, zaś składek na ubezpieczenie zdrowotne: w grudniu 2005 r. 2640,30 zł, w kwietniu 2006 r. – 2059,08 zł, w grudniu 2006 r. 2583,40 zł, w grudniu 2007 r. 2228,63 zł, w grudniu 2008 r. 12241,96 zł oraz w grudniu 2009 r. 3049,42 zł. (decyzją nr (...), z 16 czerwca 2011 r.),

- **M. Ż.** - w maju 2007 r. 499,20 zł, w grudniu 2007 r. 1232,00 zł, zaś składek na ubezpieczenie zdrowotne: w maj 2007 r. 405,80 zł, w grudniu 2007 r. – 1038,46 zł (decyzją nr (...), z 7 czerwca 2011 r.),

- **D. K.** w grudniu 2008 r. 284,00 zł, zaś składek na ubezpieczenie zdrowotne: w grudniu 2008 r. 245,06 zł. (decyzją nr (...), z 20 czerwca 2011 r.),

- **O. Ż.** w kwietniu 2007 r. 624,00 zł, w grudniu 2007 r. – 1232,00 zł, w kwietniu 2008 r. 412,87 zł, zaś składek na ubezpieczenie zdrowotne: w kwietniu 2007 roku 507,25 zł, w grudniu 2007 r. – 1038,46 zł, w kwietniu 2008 r. 356,26 zł. (decyzją nr (...), z dnia 20 czerwca 2011 r.).

Płatnik odwołał się od wszystkich ww. decyzji wnosząc o ich uchylenie bądź stwierdzenie nieważności oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz odwołującego się kosztów postępowania. Zarzucił przy tym nieuwzględnienie w postępowaniu przed organem rentowym dowodów w postaci aneksów do regulaminu ZFŚS oraz dowodów załączonych do pisemnych „zastrzeżeń” do protokołu kontroli z 29 października 2010 roku.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 8 października 2012 r., sygn. akt VII U 1878/11 zmienił zaskarżone decyzje dotyczące: E. L., O. Ż., D. K., M. Ż. i ustalił, że do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne pracowników w okresach wskazanych w decyzjach nie zalicza się świadczeń przyznanych każdej z zainteresowanych z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych funkcjonującego u płatnika; zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. na rzecz płatnika kwotę 720 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy ustalił, że w (...) Stowarzyszeniu na Rzecz Osób z (...) w S. utworzono – od 1 stycznia 2005 r. Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych, oparty o Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Regulamin obowiązywał w Warsztacie (...), Środowiskowym (...), Zakładzie (...) i (...). Przywołując treść §4 regulaminu wskazano, że w oświadczeniu należało ująć pełną wysokość dochodów uzyskanych przez wszystkich członków gospodarstwa domowego, a przyznanie ulgowych świadczeń, pomocy i dopłat z funduszu uzależniono od sytuacji życiowej i materialnej. Środki funduszu przeznaczone na dofinansowanie różnych form wypoczynku dla dzieci pracowników na terenie kraju – za okazaniem faktury za zorganizowany pobyt dziecka (co 2 lata), pomoc rzeczową przyznawaną osobom znajdującym się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej – po złożeniu wniosku z uzasadnieniem, zapomogi pieniężne bezwrotne w nagłych przypadkach losowych – po złożeniu wniosku z uzasadnieniem, oraz dofinansowanie wypoczynku urlopowego zorganizowanego we własnym zakresie – po złożeniu wniosku z oświadczeniem o dochodach brutto na jednego członka rodziny w ubiegłym roku wraz z kartą urlopową na minimum 14 dni kalendarzowych oraz organizację imprez okolicznościowych i zakup drobnych upominków (np. paczki świąteczne). W §9 pkt 2 przewidziano, że pracownikom niepełnosprawnym zatrudnionym w Centralnej K. świadczenia będą przyznawane bez składania wniosków i oświadczeń. Przyznawanie i wysokość dofinansowania z Funduszu do usług i świadczeń socjalnych dla uprawnionych uzależnione jest od ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej oraz wielkości środków Funduszu. Aneksiem do regulaminu z dnia 25 października 2005 r. przewidziano, że od 1 listopada 2005 r. podstawą przyznawania pomocy finansowej i materialnej jest wniosek osoby uprawnionej wraz z oświadczeniem o wysokości dochodu przypadającego na osobę w rodzinie obejmującego ostatnie 12 miesięcy przed przyznaniem świadczenia, zaś w zakresie obejmującym świadczenia z funduszu w formie bonów okolicznościowych i paczek świątecznych, złożenie przez uprawnionego pracownika pisemnego oświadczenia o wysokości dochodów na jedną osobę w rodzinie za ostatni rok kalendarzowy zastępuje wniosek o przyznanie wskazanych świadczeń. Kolejnym aneksem do regulaminu z dnia 6 stycznia 2006 r. przyjęto, że kryterium dofinansowania bonu okolicznościowego lub paczki świątecznej będzie

wynosiło 100% przy dochodzie do 2.220,00 zł (wcześniej 1600 zł) na osobę w rodzinie, przypadającym w ostatnim roku kalendarzowym przed przyznaniem świadczenia oraz 50% wartości bonu okolicznościowego lub paczki świątecznej przy dochodzie powyżej 2.200,00 zł na osobę w rodzinie, przypadającym w ostatnim roku kalendarzowym przed przyznaniem świadczenia.

Decyzją nr (...) z 27 listopada 2007 r. zarząd (...) (...) Stowarzyszenia na Rzecz Osób z (...) w S. zatwierdził propozycje Komisji ZFŚS w sprawie przyznania wszystkim uprawnionym pracownikom K. bonów towarowych świątecznych – dla 35 pracowników oraz 5 emerytów i rencistów – 296 zł koszt bonu na osobę, zaś dla 9 pracowników z krótkim okresem zatrudnienia – 148 zł na osobę. Zakładowa Komisja Funduszu Świadczeń Socjalnych na zebraniu w dniu 5 listopada 2008 r. zaproponowała zarządowi (...), by bony także dla osób zatrudnionych z Urzędu Pracy były przyznawane wg tych samych kryteriów co dla innych pracowników – do 6 miesięcy 50%, a powyżej 6 miesięcy 100 %.

Płatnik składek dla zatrudnionych pracowników dokonał wypłaty z ZFŚS paczek z okazji świąt w kwotach 100 i 200 zł. w grudniu 2005 r. E. L. otrzymała bon świąteczny z funduszu świadczeń socjalnych w grudniu 2006 r. w kwocie 105 zł, bony świąteczne z funduszu świadczeń socjalnych w kwietniu 2006 r. w kwocie 150,00 zł, 240 zł w grudniu 2007 r. oraz 230 zł w grudniu 2008 r. i 280 zł w grudniu 2009 r. Paczkę świąteczną o wartości 200 zł. w grudniu 2005 r. W latach 2005-2009 odwołujący się przyznał pracownikom bony z okazji Świąt Bożego Narodzenia oraz Świąt Wielkanocnych. Łączna wysokość wypłaconych bonów towarowych wyniosła kolejno: w grudniu 2006 – 10070 zł, w grudniu 2007 – 9324,00 zł, 11644,00 zł w grudniu 2008 r., zaś w grudniu 2009 - 15177,00 zł. O. Ż. i M. Ż., które były zatrudnione jedynie przy projekcie unijnym wydano bony towarowe świąteczne z ZFŚS w kwocie 296 zł w grudniu 2007 r. D. K., która była zatrudniona przy realizacji projektu unijnego wydano bony towarowe świąteczne z ZFŚS w kwocie 230,00 zł w grudniu 2008 roku. Płatnik (...) Stowarzyszenie na Rzecz Osób z (...) w S. nie doliczało wartości powyższych świadczeń do przychodu pracowników, stanowiącego podstawę wymiaru składek na jego ubezpieczenia społeczne.

Przy udzielaniu świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, w tym także bonów świątecznych Komisja Zakładowa ZFŚS zbierała i analizowała wnioski o przyznanie świadczeń z ZFŚS od wszystkich pracowników i proponowała podział świadczeń, który był zatwierdzany przez pracodawcę. Zarząd (...) również wytypował jedną osobę, która pełniła funkcję przedstawiciela pracowników i ta osoba w imieniu komisji przedstawiała te wnioski zarządowi (...) (J. B.). W okresie spornym zarobki zdecydowanej większości pracowników (...) Stowarzyszenia na rzecz Osób z (...) w S. były porównywalne i dość niskie. Celem uzyskania świadczeń z ZFŚS trzeba było złożyć oświadczenie o dochodach swoich i innych członków rodziny (brutto) oraz ilości osób pozostających na utrzymaniu. Oświadczenie takie składali wszyscy pracownicy raz w roku, pisemnie i nie wymagano od nich dodatkowego udokumentowania wiarygodności oświadczenia. Członkowie Komisji ZFŚS znali sytuację większości pracowników. Pracownicy niepełnosprawni mieli kłopoty z wypełnieniem oświadczeń i ustalano je na podstawie przeprowadzanego z nimi wywiadu, przy czym mieli oni zawsze niskie dochody – otrzymywali wynagrodzenie za pracę na 0,55 lub 0,7 etatu przy zastosowaniu minimalnego wynagrodzenia w danym okresie. Znaczna część z nich mieszkała w mieszkaniach chronionych należących do Stowarzyszenia i stąd też – z urzędu – znana jest sytuacja dochodowa tych osób. Z tego też względu pomiędzy pracownikami niepełnosprawnymi nie różnicowano wysokości bonów towarowych. Zdarzyło się, że świadczenie zostało cofnięte po weryfikacji oświadczenia o dochodach pracownika.

Ponadto z protokołu kontroli i zaskarżonych decyzji wynika, że płatnik składek naliczał składki na ubezpieczenie zdrowotne w pełnej wysokości od niskich wynagrodzeń za pracę dla ubezpieczonych: M. Ż. od przychodu uzyskanego w maju 2005r. – 499,20 zł., O. Ż. od przychodu uzyskanego w kwietniu 2007 r. – 624 zł, kwietniu 2008 r. – 412,87 zł.

Przywołując treść art. 4 pkt 9, art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (j. t. Dz. U. z 2009 r., nr 205, poz. 1585 ze zm., zwana dalej ustawą systemową), § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. nr 161, poz. 1106, zwane dalej rozporządzeniem), art. 2 ust. 1 pkt 1, w art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (zwana dalej ustawą o z.f.ś.s.), art. 11, art. 12 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, t.j. Dz. U. 2010 Nr 51, poz. 307 ze zm.

oraz wewnętrznych przepisów regulaminu świadczeń socjalnych obowiązującego u płatnika, sąd okręgowy stwierdził, że w przypadku płatnika pomoc udzielana w formie bonów i paczek świątecznych realizować miała cele socjalne. Sąd meriti przeanalizował zebrany w sprawie materiał dowodowy, w tym poddał ocenie dokumenty zgromadzone w aktach organu rentowego i w aktach sprawy, a także zeznania przesłuchanych w sprawie w charakterze świadków: J. B., M. W., M. C., K. N., H. L.. Stwierdził, że zeznania pokrywały się także z treścią regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych oraz kolejnymi aneksami tego regulaminu, w tym także tym, który wartość bonu okolicznościowego uzależnił od dochodu na osobę w rodzinie, przypadającego w ostatnim roku kalendarzowym przed przyznaniem świadczenia (100% przy dochodzie do 2.200,00 zł i 50% powyżej 2.200,00 zł dochodu na osobę).

W przypadku niepełnosprawnych pracowników Stowarzyszenia nie wymagano ani oświadczeń o dochodach ani też nie stosowano wobec nich różnicowania wartości bonów świątecznych. Sytuacja materialna tych osób była pracodawcy znana. Nadto, nawet przeciwne ustalenia nie oznaczałyby nieuwzględnienia przez Stowarzyszenie kryteriów zawartych w art. 8 ust. 1 przedmiotowej ustawy. Jednym z nich jest bowiem sytuacja życiowa pracownika, co pozwala zastosować jako jedyne kryterium ustalania wysokości świadczeń z ZFŚS także niepełnosprawność pracownika. Zastosowane i wynikające z regulaminu kryterium dochodowe ustalenia wartości bonu okolicznościowego nie zostało w żaden sposób zniewieczone przez zastosowanie przez pracodawcę dodatkowego kryterium stażu pracy w Stowarzyszeniu. Pracodawca jako podstawowe zastosował przy ustalaniu wartości przysługujących pracownikom bonów świątecznych kryterium dochodowe – a zatem kryterium, które mieści się w pojęciu sytuacji rodzinnej, materialnej i życiowej pracowników. W ustawie o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych nie określono w jaki sposób osoba ubiegająca się o świadczenie ma udokumentować spełnienie kryteriów socjalnych. Zebranie informacji o stanie socjalnym pracowników w postaci oświadczeń o wysokości dochodu na osobę w rodzinie, jak również przeprowadzenie wywiadu na powyższą okoliczność z pracownikami niepełnosprawnymi było wystarczające do uznania wypłaty świadczeń z ZFŚS za zgodne z przepisami ww. ustawy. Przyznawanie bonów świątecznych na zasadach analogicznych do panujących u płatnika jest utrwaloną praktyką w zdecydowanej większości zakładów pracy. Pracodawcy różnicują bowiem zazwyczaj ich wysokość głównie w zależności zarobków pracownika, które otrzymuje u konkretnego pracodawcy. Wypłata bonów świątecznych i paczek dla pracowników Stowarzyszenia, w tym także dla D. K., E. L., M. Ż. i O. Ż. była zależna od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników powodowego Stowarzyszenia, korzystających z pomocy Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Bonów tych nie można więc traktować jako przychodu w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, który stanowi podstawę wymiaru składek.

Apelację od wyroku wniósł organ rentowy, który zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.: - art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz.U. z 2012 r. Nr 592 ze zm.) - poprzez uznanie, że świadczenia z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (...) Stowarzyszenia na rzecz Osób z (...) w S. były przyznawane zainteresowanemu (pracownikom płatnika składek) z zachowaniem kryterium socjalnego, tj. z uwzględnieniem ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej, podczas gdy przy ich wypłacie brano pod uwagę jedynie kryterium długości stażu pracy, rodzaju umowy o pracę u płatnika składek; - art. 8 ust. 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych w związku § 4 ust. 1 Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (...) (...) w S. (wprowadzonego aneksem z dnia 26.10.2005 r.) - poprzez uznanie, iż wypłata świadczeń z Funduszu Socjalnego nastąpiła przy zachowaniu warunku określonego w Regulaminie w postaci złożenia pisemnych wniosków oraz oświadczeń o przychodzie przypadającym na 1 członka rodziny przez pracowników płatnika składek; - art. 18 ust. 1, art. 20 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.); art. 81 ust. 1 w związku z art. 66 ust. 1 pkt 1a i ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027 ze zm.), § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r., poprzez uznanie, że świadczenia pieniężne przyznawane pracownikom (...) Stowarzyszenia na rzecz Osób z (...) w S., w tym zainteresowanemu w niniejszej sprawie, były świadczeniami finansowanymi ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych i korzystają ze zwolnienia z wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne, nie podlegają składkom na ubezpieczenie chorobowe i wypadkowe, pomimo niezachowania przy ich wypłacie zasady wyrażonej w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, tj. nieuwzględnienia sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej zainteresowanych;

2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawą rozstrzygnięcia poprzez ustalenie, iż podstawą przyznania pomocy finansowej i materialnej przez płatnika składek zainteresowanymi był wniosek osoby uprawnionej wraz z oświadczeniem o wysokości dochodu przypadającego na osobę w rodzinie, podczas gdy z całości dokumentacji zebranej w sprawie przez Sąd wynika, iż żadne pisemne wnioski oraz pisemne oświadczenia o wysokości dochodów nie zostały przedłożone;

3. obrazę przepisów postępowania, tj.

- art. 233 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów z pominięciem wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału, a to: • pominięcie zeznań złożonych przez M. W. (księgową płatnika składek upoważnioną przez niego do reprezentowania go przed organem rentowym) do protokołu kontroli, w którym to wskazała, iż wartość paczek oraz bonów wypłaconych pracownikom uzależniona była od okresu świadczenia pracy; • przyjęcie za wiarygodne zeznania świadków powołanych przez płatnika składek oraz jego samego dotyczących zasad dysponowania środkami z Funduszu Socjalnego z uwzględnieniem badania sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników, przy wypłacie bonów i paczek, podczas gdy brak jest pisemnej dokumentacji zawierającej oświadczenia pracowników oraz ich wnioski w zakresie przyznania w/w świadczeń, pomimo obowiązku ich przedłożenia narzuconego § 4 ust. 1 Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (...) (...) w S. (wprowadzonego aneksem z dnia 26.10.2005 r.); • pominięcie zapisów protokołu z dnia 14.11.2005 r. oraz 05.11.2008 r. Komisji Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, z których to wynika, iż środki z Funduszu Socjalnego były rozdysponowane w oparciu o niezgodne z prawem kryterium okresu zatrudnienia, zatrudnienia przez PUP i zatrudnienia na umowę o zastępstwo;

4. obrazę przepisów postępowania tj. art. 98, 99 § 1, 3 k.p.c. w związku z § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U.z 2002 r. Nr 163, poz. 1348) - poprzez przyznanie kosztów zastępstwa procesowego od pozwanego w sytuacji gdy odwołania winny ulec oddaleniu.

Apelujący wniosł o zmianę wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego jej rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja organu rentowego jest nieuzasadniona. Sąd apelacyjny, wbrew zarzutom skarżącego, podziela zarówno ustalenia faktyczne, jak i ocenę prawną, zaprezentowane w uzasadnieniu wyroku sądu I instancji. Świadczenia w postaci bonusów finansowych i paczek świątecznych z okazji Świąt Bożego Narodzenia oraz Wielkanocy, przyznawane w ramach z.f.ś.s. pracownikom (...) Stowarzyszenia na Rzecz Osób z (...) w S., nie stanowią podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanych. Zasady ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne regulują przepisy ustawy systemowej. Natomiast zgodnie z art. 81 ust. 1 i 6 ustawy o świadczeniach z opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe. Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy systemowej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne stanowi przychód – w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, co wynika z art. 4 ust. 9 ustawy systemowej. Natomiast z mocy delegacji zawartej w art. 21 tej ustawy obowiązuje rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. W § 2 ust. 1 tego rozporządzenia wymieniono przychody, które nie stanowią podstawy wymiaru składek, w tym, w punkcie 19. świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Regulacja § 2 pkt 19 rozporządzenia jednoznacznie definiuje, że kwalifikacja prawna przychodu podlegającego wyłączeniu jest determinowana celem jego przeznaczenia i źródłem pochodzenia i nie definiuje żadnych innych przesłanek. Jeśli więc bony towarowe finansowane są ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach z.f.ś.s., to nie są one wliczane do podstawy wymiaru składek, gdyż mieszczą się w dyspozycji tegoż przepisu. Wskazana podstawa materialnoprawna zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia przekonuje więc, że rzeczą organu rentowego jest przede

wszystkim analiza celów socjalnych i źródeł ich finansowania. Wadliwe jest przy tym założenie, aby wskazany cel socjalny utożsamiać wyłącznie z określonymi kryteriami przyznawania świadczeń socjalnych, a przez to aby przyznać organowi rentowemu uprawnienie do weryfikacji kryteriów socjalnych przyjętych przez płatnika. Uprawnienie takie w żadnym razie nie wynika z przytoczonych podstaw prawnych. W przekonaniu sądu apelacyjnego obowiązujące w tej mierze regulacje (przede wszystkim cytowany § 2 pkt 19 rozporządzenia) wyraźnie sprowadzają uprawnienia kontrolne organu rentowego jedynie do ustalenia, czy istnieje w regulaminie ZFŚS podstawa sfinansowania bonusów, czy świadczenia te mają w istocie charakter socjalny oraz sprawdzenia, czy środki rzeczywiście pochodzą z funduszu świadczeń socjalnych. Stanowisko to jest konsekwentnie prezentowane w licznych orzecznictwie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie m.in. w wyrokach z 11 października 2012 r. (III AUa 539/12); z 4 grudnia 2012 r. (III AUa 570/12), czy z 17 stycznia 2013 r. (III AUa 647/12).

Ustawodawca w art. 94 pkt 8 k.p. nałożył na pracodawcę obowiązek zaspokajania w miarę posiadanych środków socjalnych potrzeb pracowników. Pracodawcy nie mają zatem bezwzględnego obowiązku prowadzenia działalności socjalnej na rzecz pracowników, gdyż przepisy kodeksu jedynie postulują prowadzenie takiej działalności, aby nie dopuścić do zupełnej dowolności w omawianym zakresie, obowiązek zaspokajania potrzeb socjalnych pracowników został warunkowo ujęty w ustawie o z.f.ś.s. Uprawnia ona pracodawców do modyfikacji w prawie wewnątrzzakładowym (w układach zbiorowych pracy) obowiązków wynikających z ustawy, aby umożliwić im uzależnienie działalności socjalnej od posiadanych warunków i możliwości. Nie można pomijać, że zgodnie z intencją ustawodawcy z.f.ś.s. jest dobrowolnym funduszem na poziomie zakładu pracy, którego podstawowym zadaniem jest sfinansowanie przez pracodawcę pomocy socjalnej między innymi na rzecz pracowników i ich rodzin. W myśl art. 1 ust. 1 ustawa o z.f.ś.s. określa zasady tworzenia w zakładach pracy zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, zwanego dalej „Funduszem”, i zasady gospodarowania środkami tego Funduszu, przeznaczonego na finansowanie działalności socjalnej organizowanej na rzecz osób uprawnionych do korzystania z Funduszu oraz na dofinansowanie zakładowych obiektów socjalnych ale przy założeniu, że fundusz został uruchomiony. Bez wątpienia zatem pojęcie socjalny utożsamiane jest z zaspokajaniem potrzeb bytowych, materialnych i kulturalnych uprawnionych osób. Z kolei zasady gospodarowania funduszem oznaczają sposób podejmowania decyzji związanych z wydatkowaniem środków finansowych i sposobem ich gromadzenia. Świadczenia socjalne nie są elementem stosunku pracy. Ze środków funduszu finansuje się zatem świadczenia nie wynikające z warunków wynagradzania za pracę oraz niezależne od wyników i jakości wykonywanej pracy. Jedynie te działania, które podejmowane są w interesie pracowników, a nie pracodawcy mieszczą się w ustawowym pojęciu zakładowa działalność socjalna. Ustawa o z.f.ś.s. definiuje w art. 2 pkt 1, że działalność socjalna to usługi świadczone przez zakłady pracy na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, udzielanie pomocy materialnej - rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową. Definicja działalności socjalnej daje zatem pracodawcy możliwość wręczania ze środków funduszu m. in. bonusów finansowych z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Wielkanocy z tytułu zwiększonych wydatków w tym okresie. Warunkiem umożliwiającym ich przyznanie jest zapisanie takich form pomocy w regulaminie funduszu oraz określenie trybu ich przyznawania (czy przyznanie następuje np. na wniosek osoby uprawnionej, czy też z inicjatywy pracodawcy), a to w myśl art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o z.f.ś.s., który stanowi, że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu; Zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, uzgadnia regulamin z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów. Ustawa nie nakazuje pracodawcy formułowania określonych kryteriów, nie formułuje też procedury dysponowania środkami funduszu pozostawiając te kwestie dobrowolnej decyzji pracodawcy. Stawia jedynie wymóg uzależniania świadczeń z funduszu od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej oraz wymóg określenia zasad i warunków korzystania ze środków funduszu. Ustawa o z.f.ś.s. wyklucza bowiem tworzenie zasad podziału funduszu w sprzeczności z art. 8 ust. 1; jest to przepis bezwzględnie obowiązujący. Należy zatem podzielić pogląd sądu okręgowego, że brzmienie art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s. nie upoważnia do przyznawania osobom uprawnionym prawa do świadczeń socjalnych w takiej samej wysokości. Przepis ten wyraźnie określa związek

pomiędzy wartością przyznawanego świadczenia, a łącznie rozpatrywaną sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej.

Zdaniem sądu apelacyjnego przywołane przepisy prawa świadczą, że przy wypłacaniu świadczeń z z.f.ś.s. konieczne jest rozróżnienie ich wysokości na rzecz poszczególnych pracowników w zależności od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej konkretnego beneficjenta. W niniejszej sprawie płatnik składek obowiązkowi temu sprostał. W pierwszej kolejności wskazać należy, że środki wydatkowane przez płatnika w formie bonów finansowych zostały wypłacone z zasobów z.f.ś.s. i organ rentowy okoliczności tej nie zakwestionował. Zapisy zawarte w regulaminie funduszu świadczeń socjalnych obowiązującym u płatnika zawierały przy tym podstawę do sfinansowania rozważanych tutaj świadczeń z funduszu świadczeń socjalnych. Drugą przesłanką niezbędną do uznania, że w sprawie mamy do czynienia z przychodem o którym mowa w przepisie § 2 pkt 19 rozporządzenia było ustalenie, że wypłata tychże świadczeń była uzależniona od sytuacji materialnej i rodzinnej pracownika. W tym zakresie sąd okręgowy wbrew zarzutom apelującego dysponował materiałem dowodowym, który był wystarczający do poczynienia prawdziwych ustaleń faktycznych. Celem sprawdzenia, czy przyznawanie bonusów finansowanych z z.f.ś.s. pracownikom płatnika odbywało się z uwzględnieniem ich sytuacji materialnej, życiowej i rodzinnej sąd meriti przeprowadził postępowanie dowodowe, w ramach którego przesłuchał szereg osób zatrudnionych u płatnika i dopuścił dowody z dokumentów, a następnie dowody te poddał dokładniejszej ocenie, nie uchybiając w tym zakresie zasadom logicznego rozumowania. Wnioski sądu okręgowego, jako mające oparcie w dowodach zasługiwały na aprobatę. Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynikało bowiem, że przyznanie bonusów finansowych u płatnika poprzedzało dobrowolne ujawnienie wysokości dochodów przypadających na członka rodziny, co pozwalało w sposób obiektywny rozdzielić środki z funduszu pomiędzy załogę zakładu pracy. Sąd okręgowy słusznie przy tym dostrzegł pewne mankamenty, jak eksponowane w apelacji zeznania złożone przez M. W. przed organem rentowym, w których wskazywała ona, że przyznawanie bonusów uzależnione było od rodzaju umowy o pracę i stażu pracy, ale przeprowadził niezbędne dowody, co pozwoliło na wyeliminowanie wszelkich wątpliwości. Efektem przeprowadzonego przed sądem okręgowym postępowania dowodowego było zaś ustalenie ponad wszelką wątpliwość okoliczności, że osoby, które otrzymywały świadczenia w postaci bonusów finansowych składały oświadczenia w których ujawniały wysokość dochodów, stan rodzinny oraz wysokość dochodów każdego członka rodziny. Jak zatem prawidłowo ustalił sąd okręgowy wypłata bonusów uzależniona była od wysokości wynagrodzenia uzyskiwanego przez poszczególnych pracowników, od ich sytuacji majątkowej i rodzinnej, która ustalana była przez komisję socjalną. Ustalenia te odbywały się poprzez złożenie stosownych oświadczeń lub w oparciu o uzyskaną przez komisję wiedzę. W złożonych przed sądem okręgowym zeznaniach J. B. i M. C., które uczestniczyły w posiedzeniach komisji świadczeń socjalnych dokładnie opisały okoliczności przyznawania pracownikom bonusów finansowych, wskazując że ustalenia co do wysokości przyznanych świadczeń dokonywano na podstawie oświadczeń pracowników, które były następnie weryfikowane. Nadto członkowie komisji znali pracowników i mieli wiadomości, aby dokonać weryfikacji oświadczeń. Zdarzało się nawet czasami, że oświadczenia były kwestionowane przez komisję. Dane osób niepełnosprawnych były zaś przez komisję ustalane samodzielnie na podstawie wywiadu przeprowadzanego z takimi osobami. Wskazać w tym miejscu należy, odnosząc się do argumentów apelacji, że Stowarzyszenie na Rzecz Osób z (...) w S. nie jest dużym zakładem pracy. Jak wynika z zeznań K. N. każda z placówek (...) ma bardzo skromną etatyzację, gdyż (...) nie stać na zatrudnianie pracowników. W tej sytuacji nic nie sprzeciwia się przyjęciu, że członkowie komisji socjalnej znali pracowników, a także jak wynika z zeznań M. C. mieli częste kontakty z rodzinami osób niepełnosprawnych, uprawnionych do świadczeń z z.f.ś.s..

Wskazać też należy, że ustawodawca w przepisach ustawy o z.f.ś.s. swobodę pracodawcy i załodze pracowników w ustalaniu sytuacji materialnej osób uprawnionych i nie zdefiniował żadnych kryteriów ani progów, jakie winny być brane pod uwagę, a tym samym nie określił sposobu dokumentowania sytuacji uprawniających do świadczeń socjalnych. Wobec treści prawa nie można więc odrzucić założenia, że informacje o pracownikach pracodawca zbiera samodzielnie, na podstawie rozmów i znajomości z pracownikami, względnie z wiadomości przekazywanych przez innych pracowników czy też ich bezpośrednich przełożonych. Niewątpliwie, częściowe informacje o stanie rodzinnym wynikają również z dokumentów zgromadzonych w aktach osobowych pracownika i zgłoszeniach do ubezpieczenia społecznego. Właściwym sposobem zdobycia informacji uzupełniających o sytuacji osób uprawnionych mogą być również wspomniane już oświadczenia, składane w dowolnej formie, choć możliwe jest też określenie przez

pracodawcę wzoru, czy choćby tylko zakresu informacji. Przesłuchani w sprawie świadczeń konsekwentnie zaś wskazywali na to, że przyznawanie świadczeń z z.f.ś.s. w postaci bonusów finansowych było poprzedzone złożeniem oświadczeń przez pracowników dotyczących ich sytuacji materialnej i rodzinnej, a przesłuchani członkowie komisji świadczeń socjalnych płatnika podawali szczegółowo, konsekwentnie i spójnie w jaki sposób odbywała się weryfikacja kryteriów przyznania rozważanych tutaj świadczeń, a zatem nasuwa się jedyny racjonalny wniosek, że istotnie stosowne oświadczenia wbrew temu co twierdzi apelująca były składane i były weryfikowane, a zatem ustalenia sądu meriti, że przyznanie bonusów świątecznych uzależnione było od kryterium socjalnego, jest w pełni prawidłowe. Nadmienić też trzeba, że w obowiązującym u płatnika regulaminie świadczeń socjalnych w § 6 wprost wskazano, że do korzystania ze świadczeń uprawnieni są m.in. pracownicy, niezależnie od rodzaju umowy o pracę i od wymiaru czasu pracy, a przyznanie świadczeń uzależnione było od kryterium dochodowego (§ 10), a zatem już sam regulamin przewidywał, że nie wolno różnicować świadczeń w zależności od rodzaju umowy o pracę i stażu pracy.

Mając na uwadze przedstawioną argumentację, okoliczność, że przy niektórych osobach, którym przyznano świadczenia, jak w protokole z posiedzenia komisji socjalnej z 14.11.2005 r. wskazywano także ich krótki okres zatrudnienia, czy zatrudnienie poprzez PUP i na zastępstwo, nie sprzeciwiało się zasadzie, że świadczenia u płatnika były przyznawane w zależności od sytuacji materialnej i po indywidualnej kwalifikacji wniosków, jak wymaga tego przepis art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s. Rozważana tutaj sytuacja, gdzie wskazano także rodzaj umowy o pracę, dotyczyła bowiem tylko kilku osób i może być najwyższej kwalifikowana jako naruszenie obowiązującego regulaminu z.f.ś.s., ale nie zmieniała oceny, że przyznawanie bonów finansowych uzależnione było od kryterium dochodowego i takie też kryterium pracodawca uwzględnił. W konsekwencji, sąd apelacyjny uznał, że płatnik udowodnił (w myśl art. 3 i 6 k.p.c., nie art. 6 k.c. jak wskazał sąd I instancji), że przyznanie bonów uzależnione było od sytuacji życiowej, materialnej i rodzinnej pracowników i zastosowane w tym zakresie kryteria były wystarczające dla uznania zrealizowania celu socjalnego świadczeń. Należy mieć przy tym na względzie, że decyzje o każdorazowym przyznaniu pomocy z funduszu socjalnego na określony cel należą do pracodawcy lub osoby odpowiedzialnej w imieniu pracodawcy, a swoboda ich podejmowania jest ograniczona uprawnieniami związków zawodowych, jeżeli działają one u pracodawcy. W wypadku niezgodnego z prawem administrowania środkami funduszu pracodawca ponosi odpowiedzialność cywilną (art. 8 ust. 3 u.z.f.ś.s.) i karno-administracyjną (art. 12a u.z.f.ś.s.). Ewentualne zatem naruszenia przepisów regulaminu świadczeń socjalnych mogą być przedmiotem postępowania przed Państwową Inspekcją Pracy. Trzeba też zauważyć, że w zakładzie pracy płatnika nie było związków zawodowych, ale ustalone w regulaminie z.f.ś.s. kryteria przyznawania świadczeń były konsultowane z przedstawicielem pracowników. Zatrudnieni zaś pracownicy w całym okresie, którego dotyczy spór nie kwestionowali zasady przydzielania bonów i ich wysokości, jak i postanowień istniejącego regulaminu.

Sąd apelacyjny doszedł zatem do przekonania, że wypłata bonów świątecznych począwszy od grudnia 2005 r. zgodnie z obowiązującym u pracodawcy regulaminem była zależna od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z funduszu. Wartości tych bonów nie można więc traktować jako przychodu w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, który stanowi podstawę wymiaru składek.

Wskazując na powyższe Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną. W konsekwencji niezasadne okazały się także zarzuty skarżącego obraży przepisów postępowania tj. art. 98, 99 §1 i §3 k.p.c. O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c., art. 99 k.p.c. i 108 § 1 k.p.c.